

Вишневська Марина Олександрівна

доцентка кафедри філології та перекладу

Київський національний університет

технологій та дизайну (м. Київ)

ПРОДУКТИВНІ ВИДИ СЛОВОТВОРЕННЯ В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Словниковий склад будь-якої мови поповнюється за рахунок утворення нових слів. Дослідження свідчать, що в другій половині ХХ ст. багато європейських мов значно розширили свій словниковий запас. Так, словниковий запас сучасної англійської мови щорічно збільшується на 15 - 20 тис. лексичних одиниць. Причинами такого зростання є, насамперед, соціальні та культурні зміни в сучасному суспільстві, стрімкий розвиток технологій та глобалізація. Одним з головних способів збагачення словникового запасу є словотвір.

Під процесами словотворення ми маємо на увазі різні засоби, які використовуються в англійській мові для створення нових слів із вже існуючих. Кожен процес словотворення призводить до утворення певного типу слова. Отже, розуміння цих процесів є одним із способів вивчення різних типів слів, які існують в англійській мові. Інакше кажучи, якщо ми знаємо, як складні лексичні одиниці складаються з поєднання різних складових морфем, тоді ми також можемо проаналізувати будь-яке складне слово та різні його компоненти. Найважливішими і найпродуктивнішими способами словотворення в сучасній англійській мові є афіксація (affixation), конверсія (conversion), словоскладання (word-composition, or compounding) та аббревіація (abbreviation).

Афіксація є одним із найпродуктивніших способів словотворення за всю історію англійської мови. Він полягає в додаванні афікса до основи певної частини мови. Афіксацію поділяють на суфіксальну (suffixation) та

префіксальну (prefixation). В сучасній англійській мові суфіксальне словотворення є продуктивнішим за префіксальне незважаючи на значну кількість останніх, з огляду на те що як префікси, так і суфікси можуть бути похідними (derivational), але лише суфікси можуть бути флективними (inflectional).

Флексія (inflection) - це загальний граматичний процес, який поєднує слова та афікси (в англійській мові це тільки суфікси) шляхом зміни їхніх закінчень або звуків основи для створення альтернативних граматичних форм слів. Наприклад, морфема множини є флексійною морфемою. Це означає, що форма множини friends, наприклад, не представляє лексичного елемента, принципово відмінного від форми однини friend, це просто флективний варіант того самого слова.

Деривація (derivation) - це лексичний процес, який фактично утворює нове слово з існуючого шляхом додавання дериваційного афікса до основи слова. Наприклад, суфікси -ment і -ure можуть бути додані до дієслів employ і fail відповідно, щоб отримати іменники employment і failure, які будуть вже іншими, новими словами. Подібним чином, суфікси -ness і -ous можна додати до прикметника kind та іменника danger відповідно, щоб отримати іменник kindness та прикметник dangerous.

Наступним важливим способом словотворення є конверсія (conversion). Її можна визначити як процес, за допомогою якого слово, що належить до одного класу, переходить до іншого класу слів без будь-яких змін форми, як у вимові, так і в написанні. Конверсія може передбачати зміну в рамках одного і того ж класу слів, як і при зміні одного типу іменника на інший або одного типу дієслова на інший – наприклад, використання незлічуваних іменників в значенні злічуваних і навпаки. Таким чином, у виразі типу "some coffe/tea" іменники є незлічувальними; тоді як у "two coffees/teas" іменники є вже

злічувальними. Як правило, якщо контекст ретельно підбрано, можна використовувати майже будь-який іменник у подібний спосіб.

Словоскладання (word-composition, or compounding) є ще одним продуктивним видом словотвору в сучасній англійській мові. В цьому виді словотвору нові слова утворюються шляхом поєднання двох чи більше складових: car park, bedside, dry clean, power wash. Складні слова є нероздільними одиницями словникового запасу. Вони формально і семантично залежать від складових основ і семантичних відношень між ними. Складні слова мають тенденцію набувати спеціалізованих значень, таким чином стаючи дуже схожими на ідіоми. Лише в рідкісних випадках значення складного слова походить від значення її складових у буквальному значенні. У більшості випадків значення принаймні одного з компонентів якимось чином приховане. Наприклад, dustbin не обмежується лише збором пилу (dust); blackboard може бути не тільки чорного кольору (black), а, наприклад, зеленого (Jackson & Amvela, 2021).

Абревіація (abbreviation) для творення слів використовує усічені основи, або початкові літери, наприклад Jan. замість January, ltd замість limited. В американській англійській після багатьох аббревіацій зазвичай ставиться крапка, наприклад Dr. або Mrs. В той же час британці після аналогічних аббревіацій крапку не використовують, і тоді звертання матиме такий вигляд: Dr Abrams, Mrs Norris. (Nordquist, 2007). Приклади аббревіації можна часто спостерігати в інтернет-комунікаціях, як засіб прискорення обміну повідомленнями, перш за все. Наприклад: ASAP – as soon as possible (якнайшвидше), BTW – by the way (доречі), FYI – for your information (до вашого відома) використовують в діловому письмовому мовленні; DC – disconnect (втратив мережу), AFK – away from keyboard, (відійшов від клавіатури), LFG - Looking For Group (шукаю групу для гри разом) – такі скорочення використовують геймери.

Отже, розуміння словотвору і його видів та форм в сучасній англійській мові, правил та принципів утворення слів, дає змогу суттєво поглибити розуміння англійської мови як однієї із провідних мов світу, яка набуває все більшого значення в умовах глобалізації.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Nordquist, R. (2007, 12 березня). What Are Abbreviations and How Should They Be Used in Formal Writing? ThoughtCo. <https://www.thoughtco.com/what-is-abbreviation-1689046> (date of access: 11.02.2023).
2. Jackson, H., & Amvela, E. Z. (2021). Introduction to English Lexicology: Words, Meaning and Vocabulary. Bloomsbury Publishing Plc.